

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Здатність підприємства до стабільного стійкого розвитку визначається ступенем захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, який дозволяє адекватно реагувати на зміни у середовищі функціонування, характеризуючи рівень його фінансової захищеності. Отже, стійкий розвиток підприємства неможливий без наявності надійної системи його фінансової безпеки. В сучасних умовах нестабільності економічної системи кожне підприємство повинно створювати сприятливі умови для забезпечення належного рівня своєї фінансової безпеки, що дає можливість розробляти та впроваджувати самостійну фінансову стратегію, підтримувати достатній рівень конкурентоспроможності у ринкових умовах. Важливе значення при цьому набуває управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства, яке базується на чіткому функціонуванні певного фінансово-економічного механізму, який в системі управління підприємством є найбільш важливим її елементом.

Проблеми управління забезпеченням фінансової безпеки підприємств досліджувались багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, залишаються актуальними питання функціонування фінансово-економічного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства, що потребує подальших досліджень, оскільки не існує єдиного підходу до вирішення цієї проблеми.

Узагальнення існуючих наукових підходів дозволило нам визначити фінансову безпеку підприємства як стан фінансової системи підприємства, при якому завдяки ефективному управлінню фінансовими ресурсами забезпечується його стабільний розвиток, нейтралізація фінансових ризиків та загроз, узгодженість фінансових інтересів та реалізація стратегічних цілей діяльності [1, с. 97].

Економічна етимологія поняття «механізм» полягає у функціонуванні цілісної системи економіки або розглядається як сукупність проміжних станів чи процесів будь-яких економічних явищ. Відповідно, сутність механізму управління розкривається через поєднання понять «механізм» та «управління». Таке узагальнення дає можливість зробити висновок, що під механізмом управління підприємством слід розуміти цілеспрямовану сукупність дій, які базуються на концептуальних принципах його функціонування, цілях і функціях, з використанням відповідних методів та інструментів управління, спрямованих на забезпечення стабільного гармонічного розвитку підприємства у теперішній час та стратегічній перспективі. Збільшення кількості ризиків в умовах нестабільності економіки, що загрожують підприємству, а також потреба у зменшенні негативного впливу на функціонування підприємства з боку зовнішніх і внутрішніх загроз зумовлюють необхідність управління фінансовою безпекою. Процес управління фінансовою безпекою підприємства базується на розробці та реалізації певного механізму її забезпечення, який є частиною фінансово-економічного механізму підприємства.

Звертає на себе увагу факт, що економісти часто вживають категорію механізм зі сполученнями «фінансово-організаційний» чи «організаційно-економічний» [2]. На

нашу думку, розглядаючи механізм управління фінансовою безпекою підприємства, доцільним є використання поняття фінансово-економічного механізму.

Фінансово-економічний механізм управління підприємством поєднує в собі два структурних елементи – фінансовий та економічний механізми. Фінансовий механізм передбачає використання фінансових принципів, методів, важелів та інструментів організації руху фінансових ресурсів, оптимізації вартісних пропорцій, що створюються в результаті розподілу ресурсів, а економічний є складовим елементом господарського механізму, що базується на використанні економічних стимулів та важелів в діяльності підприємства. Їхня єдність дозволяє більш ефективно управляти підприємством.

Фінансово-економічний механізм управління фінансовою безпекою підприємства як складова механізму управління підприємством у науковій літературі розглядається як сукупність управлінських, економічних, фінансових способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Кінцевим результатом дії зазначеного механізму є вплив на процес розробки та реалізації управлінських рішень щодо захисту фінансових інтересів підприємства з урахуванням особливостей його діяльності, що забезпечує зростання ринкової вартості підприємства та максимізацію отриманого ним прибутку [3, с. 105].

Під механізмом забезпечення фінансової безпеки підприємства розуміють сукупність чітко визначених дій зі створення надійних умов гарантування його захисту від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Ці дії можуть містити в собі сукупність організаційних, фінансових і правових засобів впливу з боку суб'єктів управління фінансами підприємства, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці даного суб'єкта підприємництва [4, с. 141]. Тобто, механізм управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства передбачає вплив суб'єктів фінансової безпеки на об'єкт – фінансову діяльність підприємства, що перш за все впливає на стан його фінансових ресурсів з урахуванням дії фінансових ризиків та фінансових загроз.

Таким чином, фінансово-економічний механізм управління забезпеченням фінансової безпеки є складовою частиною комплексної системи управління підприємством та безумовно найбільш важливою її компонентою, дія якої спрямована на:

- сприяння стабільному функціонуванню, підвищенню ефективності і конкурентоспроможності підприємства;
- формування та посилення його фінансово-економічного потенціалу із одночасним створенням системи захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Дослідження теоретичних основ та практичних аспектів управління фінансовою безпекою дозволило розробити модель формування фінансово-економічного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства з урахуванням концепції стратегічного управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі (рис. 1).

До основних складових фінансово-економічного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства, на нашу думку, слід віднести три блоки:

- інформаційно-організаційний блок – містить елементи механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, до яких відносяться: принципи, функції, методи, важелі та інструменти управління фінансовою безпекою підприємства; система забезпечення, яка складається з організаційного, інформаційно-аналітичного, нормативно-правового та програмно-технічного

забезпечення;

– функціонально-аналітичний блок – дозволяє згрупувати елементи, призначені для діагностування фінансової безпеки підприємства, здійснення оцінки управління безпекою, проведення на підставі отриманих даних ідентифікації ризиків та загроз; для нейтралізації останніх здійснювати формування концепції стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства, а також проводити обґрунтування обраної стратегії та аналіз щодо її реалізації в систему управління фінансовою безпекою підприємства;

– контрольно-моніторинговий блок – відповідає за контроль та моніторинг процесу реалізації стратегії управління фінансовою безпекою підприємства, її коригування на основі оцінки ефективності стратегії управління фінансовою безпекою. При цьому особливу увагу слід звернути на моніторинг процесу реалізації стратегії.

Рис. 1 *Модель фінансово-економічного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства з урахуванням концепції стратегічного управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі*

Фінансово-економічний механізм управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства є складовою частиною комплексної системи управління підприємством та безумовно найбільш важливою її компонентою, дія якої спрямована на сприяння стабільному функціонуванню, підвищенню ефективності і конкурентоспроможності підприємства, формування та посилення його фінансово-економічного потенціалу із одночасним створенням системи захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз. Застосування запропонованого фінансово-економічного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства дозволить обрати оптимальну стратегію управління фінансовою безпекою, обґрунтувати критерії оцінки її ефективності на підставі належного інформаційно-аналітичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Крутова А. С., Ставерська Т. О., Шевчук І. Л. *The problems of the enterprises financial security* / А. С. Крутова, Т. О. Ставерська, І. Л. Шевчук // *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг* : зб. наук. пр. / [редкол. : О. І. Черевко (відпов. ред.) та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2015. – Вип. 1 (21). – С. 92-105
2. Рудницький С. В. Категорія «механізм» у суспільних науках / С. В. Рудницький // *Освіта регіону : Наукове видання : Політологія, психологія, комунікації*. – 2011. – № 4. – С. 111-119.
3. Шевчук І.Л., Ставерська Т.О. *Фінансова безпека у системі економічної безпеки держави (Глава 1.31)* // *Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки* : [колективна Е45 монографія у 2 т.]. – Дніпропетровськ: «ФОР Дробязко С.І.», 2014. – Т. 1. – С. 286-298
4. Пігуль Н. Г., Дехтяр Н. А., Боярко І. М. *Особливості забезпечення фінансової безпеки акціонерних товариств* / Н. Г. Пігуль, Н. А. Дехтяр, І. М. Боярко. // *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України* : збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 37. – С. 140-146.